

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ШЕВЧУК ЮЛІЯ ВІКТОРІВНА

Допускається до захисту:

в. о. завідувача кафедри
інформаційних систем управління,
д-р екон. наук, професор

_____ О. М. Анісімова

« ____ » _____ 20 ____ р.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Науковий керівник:

Щербіна О. С., доцент кафедри
інформаційних систем управління,
канд. екон. наук, доцент

Оцінка: ____ / ____ / _____

(бали / за шкалою ЄКТС / за національною шкалою)

Голова ЕК: _____

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Шевчук Ю. В. Інноваційна діяльність бібліотек закладів освіти. Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі досліджено основні тенденції розвитку бібліотечної справи. Проаналізовано інноваційну діяльність бібліотек закладів освіти. Встановлено значення впровадження нових інформаційних систем у бібліотечну справу.

Ключові слова: заклад освіти; бібліотека; бібліотечно-інформаційний центр; соціокультурна діяльність; інноваційна діяльність; проєктна діяльність; електронні ресурси.

59 с., 12 рис., 3 дод., 43 джерела.

ABSTRACT

Shevchuk Yu. Innovative activity of libraries of educational institutions. Specialty 029 “Information, Library and Archival Studies”, Educational Program “Documentation and Information Services”. Vasyl’ Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

In the qualification (bachelor's) work the basic tendencies of development of library business are investigated. The innovative activity of the library of the educational institution is shown. The importance of society development and introduction of new information systems in the library business is established.

Keywords: educational institution; library; library and information center; socio-cultural activities; innovation activity; project activity; electronic resources.

59pp. Fig. 12. Bibliography: 43 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	6
1.1 Бібліотеки в системі забезпечення якості освіти	6
1.2 Бібліотеки закладів освіти як інформаційно-освітні центри	9
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕЧНО- ІНФОРМАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ	14
2.1 Електронні ресурси бібліотек як перспективна форма інноваційної діяльності	14
2.2 Особливості соціокультурної діяльності бібліотек.....	19
2.3 Інновація як складник соціокультурної діяльності.....	25
2.4 Інноваційні технології збереження бібліотечних фондів	30
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	35
3.1 Бібліотеки ХХІ століття: перспективи розвитку.....	35
3.2 Проєктна діяльність як основа успішного розвитку бібліотек.....	39
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ	46
ДОДАТКИ	50

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Бібліотека на сьогоднішній день є не лише місцем, де можна безкоштовно взяти та прочитати книгу, але й осередком культурного збагачення. Від роботи бібліотеки значною мірою залежить соціальне, культурне та духовне буття суспільства. Враховуючи стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, який несе за собою й істотні зміни потреб молодого покоління, бібліотека формується як центр громадського та культурного спілкування. Розвиваючись, діяльність бібліотек наповнюється новими технологіями роботи та розглядається як найважливіший елемент соціокультурної сфери.

Розкриваючи необхідність розвитку бібліотек як соціокультурних центрів в Україні необхідно звертати увагу на вибір форм та методів роботи, які у свою чергу залежати від ряду факторів: сучасних тенденцій, мети та завдань бібліотеки, її умов та можливостей, читацького контингенту.

Бібліотеки – це багатофункціональні заклади, тож їх повноцінний розвиток залежить від напрямів роботи, неформального спілкування з читачами, зустрічей з цікавими людьми, інноваційного розвитку обслуговування, тощо.

З розвитком нових інформаційних технологій постає питання відносно нового функціонування бібліотеки як закладу надання інформації. Комп'ютеризація основних бібліотечних процесів сприяє формуванню нового інформаційного простору, втіленню сучасних способів роботи з електронними ресурсами та збереженню доступу до традиційних джерел, що підтверджує актуальність теми роботи й обумовлює необхідність досліджень у даному напрямі.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування нових та перспективних напрямів бібліотечно-інформаційного обслуговування на основі інноваційної діяльності.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі **завдання**:

- визначити місце бібліотек в системі забезпечення якості освіти;

- дослідити бібліотеки закладів освіти як інформаційно-освітні центри;
- проаналізувати електронні ресурси бібліотек як перспективну форму інноваційної діяльності;
- означити особливості соціокультурної діяльності бібліотек;
- проаналізувати інновацію як складник соціокультурної діяльності;
- провести аналіз інноваційних технологій збереження бібліотечних фондів;
- визначити перспективи розвитку бібліотек XXI століття;
- дослідити проєктну діяльність як основу успішного розвитку бібліотек.

Об’єкт дослідження – інформаційні ресурси в сучасному світі та сукупність інноваційних методів та форм роботи у бібліотеці. **Предмет дослідження** – процеси інноваційної діяльності бібліотек закладів освіти.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Запропоновані рекомендації та пропозиції проведеного бакалаврського дослідження можуть бути використані в діяльності бібліотек.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що впровадження та використання результатів проведеного дослідження сприяє забезпеченню зручного доступу здобувачів освіти до фондів бібліотеки, накопиченню електронних ресурсів та подальшому їх використанню у обслуговуванні користувачів (довідка про використання результатів та окремих пропозицій дослідження Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж Національного університету харчових технологій»).

Апробація результатів дослідження. Окремі аспекти кваліфікаційної (бакалаврської) роботи були представлені на VI Всеукраїнській науковій студентській конференції «Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (м. Вінниця, 2021).

Структура роботи. Кваліфікаційна (бакалаврська) робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних посилань з 43 найменувань, 3 додатків. Загальний обсяг роботи становить 59 сторінок. Робота включає 12 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

1.1 Бібліотеки в системі забезпечення якості освіти

Складовою частиною системи якості у закладі освіти є бібліотека, адже якщо не забезпечити здобувачів освіти та викладачів достатньою кількістю інформаційних ресурсів, то і погіршується якість освіти і науки.

Бібліотека є структурним підрозділом закладу освіти. Це найдавніший інститут, місією якого є розповсюдження знань та інформації.

Робота бібліотеки спрямовується і підпорядковується відповідно до вимог і потреб освітнього процесу в закладі освіти.

Завдання бібліотек закладів освіти наведено на рис. 1.1.

У своїй діяльності бібліотека керується Конституцією України, Законом України «Про вищу освіту», Законом України «Про бібліотеку і бібліотечну справу», Статутом, Положенням про бібліотеку.

Положення про бібліотеку наведено у додатку А.

Орієнтуючись на сучасні вимоги якості освіти, бібліотека виконує низку процесів, які підвищують ефективність її роботи:

- розробляє Стратегію розвитку бібліотеки, виконання якої забезпечує перспективне та щорічне планування, Програми розвитку, займається проектною діяльністю тощо;
- забезпечує публічність шляхом оприлюднення основних регламентуючих документів та іншої інформації про діяльність бібліотеки, зокрема й на сайтах університету та книгозбірні;
- розвиває сучасну систему обслуговування користувачів на базі відкритого доступу до світових наукових ресурсів та інформаційного забезпечення освітньої діяльності;
- сприяє академічній доброчесності;

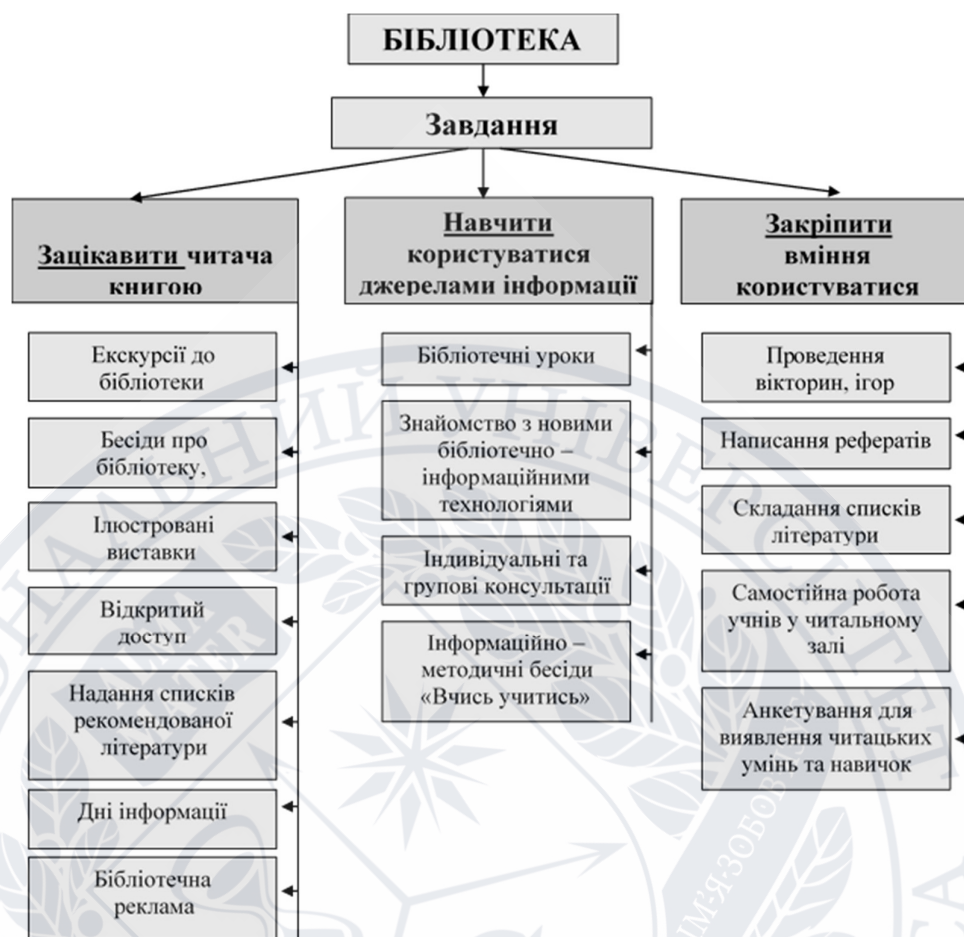

Рисунок 1.1 – Завдання бібліотеки закладу освіти

— здійснює моніторинг бібліотечних процесів та їх ефективності, вивчає думку читача. [1]

Виходячи з цього, можна сказати, що діяльність бібліотеки зараз орієнтована на вивчення потреб користувачів, дослідження нових, сучасних інформаційних технологій, сприяння підвищенню якості освіти.

Використання інформаційних технологій у бібліотеці націлено на спрощення самого процесу навчання. Завдяки цьому збільшується насиченість навчальної інформації під час формування професійних навичок здобувачів освіти, полегшується робота викладача та підвищується ефективність навчального процесу.

Бібліотека закладу освіти є інформаційним, освітнім, культурно-дозвільним елементом освітнього середовища, яка здатна активізувати творчий, інтелектуальний потенціал користувача.

Без хорошої бібліотеки, заклад освіти не зможе на високому рівні здійснювати освітні та виховні процеси. Адже, співпраця бібліотекаря та вчителя сприяє підвищенню грамотності здобувачів освіти, сприяє розвитку читання, та також допомагає набувати вмінь користуватися інформаційно-комунікативними технологіями.

Однією з головних соціальних ролей бібліотеки виділяють її діяльність щодо розповсюдження інформації. У Законі України «Про загальну середню освіту» важливе місце посідає культурно-виховна і просвітницька робота закладу освіти. А бібліотека є важливим аспектом втілення цієї вимоги.[2]

Реалізація освітньої функції є основою бібліотечної діяльності. Отже, зміни які відбуваються в системі освіти впливають на зміни і в бібліотеці. Насамперед, це стосується саме бібліотек закладів вищої освіти.

Державна політика в освітній сфері, необхідність адаптації до впливу мінливого світу формують нову парадигму діяльності бібліотек закладів вищої освіти, вимагають постійного коригування стратегії, цілей і завдань. Модернізація бібліотек закладів вищої освіти, відповідно до напрямів модернізації системи вищої освіти, стає закономірною. У зв'язку з цим вивчення діяльності бібліотек закладів вищої освіти у контексті модернізації вищої школи є актуальною і важливою проблемою, що потребує спеціального наукового дослідження. [2]

Такі модернізації підштовхують до виникнення нової сучасної бібліотека закладу освіти. Це доступний, прозорий заклад і з гнучкою структурою та організацією обслуговування, технічно обладнаний та в своїй діяльності використовує новітні технології.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності книгозбірні закладу освіти є створення комфортних умов для самостійної роботи здобувачів освіти. Це

можуть бути різноманітні види як індивідуальної, так і масової роботи зі студентами на аудиторних та позааудиторних заняттях.

Ефективність такої самостійної роботи полягає в упровадженні у діяльність бібліотеки сучасних освітніх технологій, забезпечення навчального процесу достатньою кількістю довідковою та науковою літературою, достатньою кількістю місць для роботи, які обладнані сучасною технікою.

Враховуючи останні зміни в Україні, активно почала впроваджуватися дистанційна форма роботи. Тому для працівників бібліотеки постало ще одне завдання – ознайомлення здобувачів освіти з різними базами даних, де можна знайти різноманітні навчальні програми та курси, з каталогами веб-сайтів дистанційного навчання.

Бібліотека забезпечує духовний розвиток особистості, навчає саморозвитку. Також велику роль в цьому відіграє і книга. Тому пропагування читання, формування вміння користуватися бібліотечними фондами – залишається пріоритетним напрямом спільної діяльності як педагогів, так і батьків і бібліотеки.

1.2 Бібліотеки закладів освіти як інформаційно-освітні центри

На сучасному етапі система освіти проходить новий етап реформування та перезавантаження. Головною метою цього є створення нового закладу освіти, в якому буде приємно навчатися, та здобуті знання застосовувати на практиці.

Бібліотеки закладів освіти, як обов'язковий структурний підрозділ є важливим складником цього розвитку. Адже мета їх діяльності – забезпечення якісного бібліотечно-інформаційного обслуговування всіх учасників освітнього процесу та надання допомоги педагогам, батькам та здобувачам освіти[3] та забезпечити однаковий рівень доступу до інформаційного середовища.

Рівні доступу до ресурсів інформаційного середовища наведено на рис. 1.2.

Рисунок 1.2 – Організація інформаційного середовища у закладі освіти

В умовах швидкої трансформації першочерговим завданням для бібліотеки є перетворення її з звичайної книгозбірні на інформаційний центр дослідження, творчості та інноваційної педагогіки.

Освітня діяльність стала неможливою без створення інформаційного простору, використання електронних ресурсів.

Під впливом глобальної інформатизації суспільства змінюється мета і завдання закладів освіти, вони все частіше орієнтуються на розвиток і формування здібностей у здобувачів освіти.

Бібліотека, як безпосередній учасник інформаційного простору, теж долучається до виконання цих завдань та перетворюється на бібліотечно-інформаційний центр.

Бібліотечно-інформаційний центр – є структурним підрозділом закладу освіти і здійснює його інформаційне забезпечення.[4]

У своїй діяльності центр повинен керуватися Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про бібліотеки та бібліотечну справу», «Про національну програму інформатизації», підзаконними нормативно-правовими актами,

У теперішньому інформаційному світі, масовому доступі до електронних ресурсів бібліотеці доводиться «шукати» свою роль. Однозначно, друкована

книга все ще відіграє свою роль, проте, цифрові технології створюють нові можливості.

Обсяг інформації з кожним разом все більшає, тому одним з важливих завдань для книгозбірні, в процесі інформатизації, є формування інформаційної культури особистості, для забезпечення вміння сучасного користувача орієнтуватися в розмаїтті ресурсів.

За таких обставин бібліотека повинна виконувати ряд завдань:

1. Інформаційний супровід освітнього процесу. Пошук і підбір для учасників освітнього процесу навчальної, науково-популярної та художньої літератури;

2. Формування в учасників освітнього процесу інформаційної компетентності. Бібліотекар може стати важливим з пошуку інформації;

3. Зберігання інформаційних ресурсів, створених у закладі освіти. У бібліотеці можна створити відділ електронних освітніх ресурсів, створених педагогічними працівниками для користування;

4. Створення архіву відео- й аудіоматеріалів про заходи, проведені в закладі освіти, урочисті зібрання, пам'ятні дати. Учасники освітнього процесу будуть мати змогу отримати доступ до учнівських робіт, відео шкільних концертів, фотографій свят, які зберігаються у бібліотеці.[5]

Але виконання цих завдань ставить перед бібліотекою нові виклики та нові підходи до організації роботи.

Тож як бібліотеці зі книгосховища перетворитися на діючий елемент освітнього процесу?

1. Створити на базі бібліотеки бібліотечно-інформаційний центр. Структура якого може включати: бібліотеку з читальним залом, комп'ютерний зал, фоновідеотеку із засобами індивідуального прослуховування, електронну систему каталогів. Доступ до каталогу медіаресурсів можливий з будь-якого комп'ютеру в закладі освіти.

2. Переструктурування простору: з бібліотеки, яка орієнтована на збереження фондів – на місце, орієнтоване на користувача. Для цього можна застосувати наступні досить прості рішення:

- а) високі полиці розмістити так, щоб у приміщенні було більше вільного, відкритого простору (наприклад, розмістити полиці по периметру кімнати);
- б) змінити спосіб презентації книг – він має бути зручний для дітей;
- в) влаштувати осередки для читання (пуфи, килимки, зручні крісла), виконання проєктної роботи, спілкування.

3. Використовувати простір бібліотеки для проєктної роботи, проведення інтегрованих уроків, інформаційно-просвітницьких заходів, неформального спілкування тощо.

Усі ці заходи потребують значних зусиль та часу. Для ефективного перетворення бібліотеки необхідно окреслити основні завдання зі вдосконалення інформаційного простору та поступово втілювати всі поставлені завдання.

Одночасно з цим повинні змінюватися і функції працівника бібліотеки: постійно розвиватися у підвищенні інформаційної грамотності.

Ефективність можна розглянути на прикладі бібліотеки Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж Національного університету харчових технологій» (див. рис. 1.3).

Бібліотечно-інформаційний центр коледжу став обов'язковим навчальним, інформаційним та культурно-просвітницьким структурним підрозділом, який здійснює інформаційну підтримку освітньої діяльності за профілем закладу освіти.

Структура бібліотечно-інформаційного центру включає абонемент, читальний зал з комп'ютерами, книгосховище. Матеріально-технічна база бібліотечно-інформаційного центру оновлюється, є сканер, ксерокс, принтер, багатофункціональний пристрій, розроблено електронну базу книг, доступ до якої студенти мають через QR-код.

Рисунок 1.3 – Бібліотека Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж Національного університету харчових технологій»

Саме такий підхід допомагає бібліотеці розвинутися, як культурному та освітньому осередку закладу освіти.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

2.1 Електронні ресурси бібліотек як перспективна форма інноваційної діяльності

На сьогоднішньому етапі розвитку бібліотечне обслуговування зазнає істотних змін під впливом новітніх технологій. Все частіше у книгозбірнях фонди поповнюються новітніми носіями інформації, застосовуються та створюються електронні ресурси. Бібліотека поступово перетворюється на інформаційний центр електронних ресурсів, зберігаючи функції звичайної бібліотеки з обслуговування користувачів друкованими документами.

Електронні ресурси – це інформаційні ресурси, які створюються, керуються та використовуються за допомогою комп'ютера й містять дані та програми, зафіксовані в електронній формі на певних носіях, у тому числі й ті, що потребують використання периферійного пристрою, приєднаного до комп'ютера, або зв'язку з комп'ютерною мережею[6].

Електронні ресурси постійно і динамічно розвиваються. На даний момент можна виділити такі основні види:

- електронні аналоги друкованих видань;
- бази даних, які відповідають вимогам електронної інформації;
- нові форми публікацій, що не мають друкованих аналогів;
- електронні публікації аудіо- та відеоінформації;
- мультимедійні продукти;
- програмні продукти;
- електронні ігри.

Проте під впливом інформаційних технологій, увесь час з'являються нові види електронних ресурсів.

Враховуючи стрімкий розвиток новітніх технологій призвело до того, що бібліотеки почали надавати доступ до документів в електронній формі, при цьому об'єднуючи традиційні засади бібліотечної справи з можливостями системотехніки цифрових документів.

У результаті цього об'єднання виникає термін «електронна бібліотека».

Електронні бібліотеки істотно розширюють можливості звернення до їхніх електронних інформаційних ресурсів з широким набором інформаційних послуг.

Електронні бібліотеки – один з популярних та перспективних напрямів організації електронних інформаційних ресурсів [7].

Сьогодні питання впровадження у бібліотечну роботу різноманітних інформаційних технологій, створення власних електронних ресурсів і їх подальший розвиток є досить актуальним.

За останні роки розробляється велика кількість проєктів, які спрямовані на створення електронних бібліотек та поповнень власних електронних ресурсів.

В ході розвитку впровадження електронних ресурсів визначається два основних напрями роботи бібліотеки:

- подальший розвиток автоматизованої бібліотечної системи, який включає: організацію і розвиток мережевих інформаційних служб, комплексне управління всіма бібліотечними процесами, зміну структури бібліотеки, політики комплектування, підвищення інформаційної компетентності бібліотекарів;

- забезпечення збереження фонду шляхом формування електронної бібліотеки, надання користувачам нових можливостей в роботі з великими обсягами машинозчитуваних даних і повнотекстовими документами в режимі теледоступу, поліпшення якості обслуговування на основі надання додаткових послуг і сервісів [8].

Інформаційні технології докорінно змінюють основні функції бібліотеки та забезпечують можливість:

- компактного зберігання великих об'ємів інформації;
- оперативного пошуку;
- доступу до знищених ресурсів;

- фіксування на одному носії різноманітній за характером інформації;
- об'єднання бібліографічних і повнотекстових БД;
- поява БД, містить як бібліографічну, так фактографічну інформацію[9].

Нові можливості електронних технологій розкривають освітню, кумулятивну та інші функції бібліотек

Електронні ресурси дають можливості для практичного безмежного розширення соціальних зв'язків користувачів. Бібліотеки набувають можливостей і поступово входять у процес реалізації інформаційного супроводу таких зв'язків.

Електронні ресурси впливають також і на розвиток інших функцій сучасної бібліотеки. У зв'язку з цим без перебільшення стратегічним завданням найближчого майбутнього є виготовлення електронних відповідників усього книжкового багатства, усієї інформації на інших носіях для введення в сучасний інформаційний обіг.

Сучасні бібліотеки представляють собою автоматизовані центри, які обслуговують користувачів та є центром впровадження новітніх технологій.

Електронний каталог - перший результат діяльності бібліотеки зі створення електронних ресурсів з метою оперативного розкриття фондів для інформаційного забезпечення користувачів.

Бібліотеки України різних рівнів, типів та видів розпочали формування електронних каталогів наприкінці 80-х - на початку 90-х років XX ст., представлення їх в Інтернеті було розпочато у 1997 р. Спочатку створювалися електронні каталоги нових надходжень (з 1989 р.), здійснювався аналітичний розпис статей із періодичних видань та видань, що продовжуються, котрі надходили до бібліотек (з 1993 р.) [10].

Електронний каталог – каталог на електронному носії, який подає переважно зміст паперового каталогу та містить інформацію про продукти й послуги для клієнтів або ділових партнерів [11].

Електронний каталог забезпечує доступ до ресурсів каталогу не тільки користувачам даної бібліотеки, але і віддаленим клієнтам.

Сучасний електронний каталог має відповідати наступним вимогам:

- введення бібліографічних записів в діалоговому та пакетному режимах з віддалених та локальних терміналів;
- редагування бібліографічних записів;
- пошук інформації в діалоговому або пакетному режимі за разовими запитами і вибіркове розповсюдження інформації;
- друкування бібліографічних у вигляді каталожних карток, бібліографічних показчиків;
- можливість обміну інформації з іншими бібліографічними базами даних, в тому числі підключення до мережі Інтернет.

Електронний каталог відкриває швидкий та якісний доступ до інформаційних ресурсів бібліотеки. Саме вони є одним із найважливіших бібліотечних ресурсів.

Електронний каталог є складовою системи бібліотечних каталогів і картотек. Він універсальний за змістом. Розкриває склад і зміст документів різними мовами, що становлять фонд бібліотеки, незалежно від того на яких носіях інформації (друкованих, аудіовізуальних, електронних тощо) вони представлені.

Електронний каталог будується на основі принципів науковості, інформативності, доступності, плановірності, економічності.

Вимоги, які повинен задовольняти електронний каталог:

- корисність (не тільки для внутрішніх, але й для зовнішніх користувачів);
- доступність (в будь-який час і в будь-якому місці);
- повнота на основі постійного оновлення;
- гнучкість (простота реорганізації);
- врахування індивідуальних побажань користувачів;
- формат, який забезпечує повноту надання даних;
- низькі затрати на введення даних[12].

Електронний каталог включає машиночитні бібліографічні описи на наступні види видань, представлені у фондах бібліотеки:

- книги вітчизняні й іноземні;
- періодичні видання;
- мультимедійні видання;
- брошури;
- неопубліковані документи.

Електронний каталог призначений для інформаційного пошуку й добору авторських або безавторських документів, необхідних для наукової, практичної чи навчальної діяльності, призначений як для користувачів, так і для службового використання працівниками бібліотеки в процесі виконання ними функціональних обов'язків. Одним із яскравих прикладів ведення електронного каталогу є Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (див. рис. 2.1) та Вінницька обласна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва (див. рис. 2.2).

Рисунок 2.1 – Електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

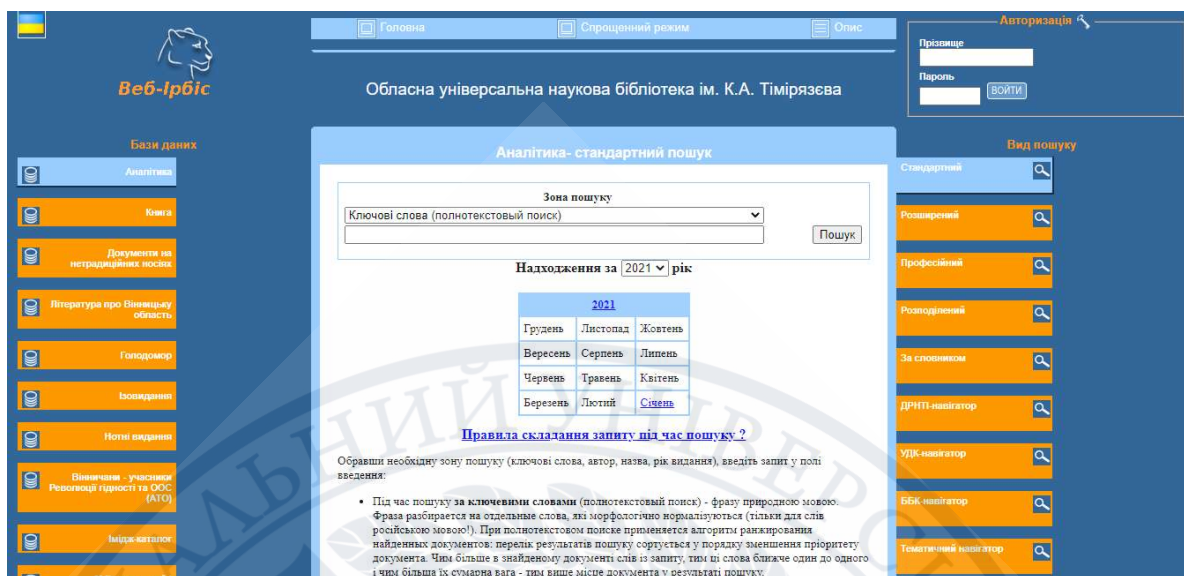

Рисунок 2.2 – Електронний каталог Вінницька обласна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва

Даний каталог виконує функції усіх видів каталогів: фондівідображальну, інформаційно-пошукову, довідкову й пізнавальну функції.

Без цього ресурсу всі зусилля щодо розкриття можливостей бібліотеки практично зводяться нанівець. Електронний каталог дозволив бібліотеці розширити сферу послуг.

2.2 Особливості соціокультурної діяльності бібліотек

Працівники бібліотеки здійснюють вагомий вплив на розвиток освіти, використовуючи різноманітні форми та методи інформування користувачів та популяризації літератури.

Соціокультурна діяльність бібліотек сприяє оптимізації бібліотечної роботи та створює сприятливу основу для розвитку інновацій.

Соціокультурна діяльність бібліотек – це цілеспрямована і спеціально організована книгозбірнею, як соціальним інститутом, система дій і заходів, метою яких є сприяння вдосконаленню інтелектуального, матеріального та естетично-духовного стану суспільства, шляхом доведення до свідомості різних

соціальних груп громадян, конкретних користувачів наукових знань, емпіричних фактів, естетичних і морально-етичних цінностей, акумульованих у бібліотечних документних зібраннях на різних носіях, організації різних виставок, творчих зустрічей із письменниками, митцями, політиками та ін.

Термін «соціокультурна діяльність бібліотек» набув поширення на межі XX і XXI ст., хоча початки соціокультурної діяльності можна знайти ще в античних бібліотеках (це, зокрема, просторово-архітектурне вирішення бібліотечних будівель, загальна організація бібліотечної роботи, значення книгозбірень як скарбниць знань у житті античного суспільства).

За доби Середньовіччя і Нового часу бібліотеки розглядалися, насамперед, як осередки для акумуляції набутих людством знань і допомоги в освіті, зберігання рукописів та друкованих видань, тому їх соціокультурна діяльність проявлялася мінімально.

Починаючи з XX ст. соціокультурна діяльність бібліотек розглядається як важливий чинник реалізації політики у сфері культури, засіб адаптації людей до оточуючого середовища та комунікації, регуляції та трансляції національної і загальнолюдської культури в її різноманітних проявах.

Мета соціокультурної діяльності бібліотек – організація раціонального і змістовного дозвілля читачів (користувачів), задоволення і розвиток їх культурних потреб, створення умов для самореалізації і самоосвіти кожного індивідуума, розкриття його здібностей, самовдосконалення, аматорської творчості в рамках вільного часу [13].

Враховуючи багатоаспектність та поліфункціональність бібліотек, окреслюється такі основні напрями соціокультурної діяльності:

- розвиток читацької культури молоді;
- патріотичне виховання;
- естетична спрямованість;
- формування здорового способу життя;
- організація дозвілля;
- формування правових орієнтирів;

- дослідження та репрезентація існуючих фондів бібліотеки;
- створення привабливого іміджу книгозбірні.

Одним із складників соціокультурної діяльності бібліотеки є масова робота, яка розширює мислення, впливає на зміст і характер читання.

З накопиченням досвіду масової роботи в бібліотеках, зростає культурний і освітній рівень читачів, розвиваються нові форми роботи: тренінги, презентації, читацькі конференції, круглі столи, семінари, бібліографічні огляди, книжкові виставки, тематичні вечори.

Тренінг – це організаційна форма навчально-виховної роботи, яка, спираючись на досвід і знання її учасників, забезпечує ефективне використання різних педагогічних методів, зокрема, активних, за рахунок створення позитивної емоційної атмосфери в групі, та спрямовується на отримання сформованих навичок і життєвих компетенцій (див. рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Проведення тренінгу

Мета будь-якого тренінгу полягає не в аналізі та інтерпретації проблем особистості, задля подальшого їх усунення або зміни мотивації поведінки, а в активному, свідомому навчанні бажаної поведінки.

В залежності від мети та завдань, які повинен вирішувати тренінг, можна виділити такі його види:

1. соціально-психологічний тренінг – спрямовується на розвиток комунікативних здібностей, міжособистісних відносин, уміння встановлювати та розвивати різні види взаємин між людьми;

2. тренінг особистісного зростання – спрямовується на самовдосконалення, вирішення внутрішньо особистісних конфліктів, суперечностей тощо;

3. тематичний або соціально-просвітницький тренінг – спрямовується на розгляд конкретної теми, зміст якої потрібно засвоїти;

4. психокорекційний тренінг – спрямовується на корекцію психічних процесів, тренування певних якостей і здібностей особистості;

5. психотерапевтичний тренінг – спрямовується на виправлення хворобливих відхилень особистісного розвитку (невротичний розлад, декомпенсація, акцентуації характеру тощо).

Семінар – вид навчальних занять практичного характеру, спрямованих на поглиблене опрацювання теоретичного матеріалу (див. рис. 2.4).

Рисунок 2.4 – Проведення семінару

Семінарські заняття сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню обстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів.

Вони сприяють оволодінню фундаментальними знаннями, допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодівати культурою толерантності, активно впливати на соціальне становлення особистості.

Круглий стіл – форма публічного обговорення чи висвітлення якихось питань, коли учасники висловлюються у визначеному порядку; нарада, обговорення проблем з рівними правами учасників (див. рис. 2.5).

Рисунок 2.5 – Проведення круглого столу

Ідея «круглих столів» полягає у зустрічі однодумців, що прагнуть знайти спільне рішення з конкретного питання у форматі заданої тематики, а також у можливості для всіх бажаючих вступити в дискусію з потрібних питань.

Мета «круглого столу» – розкрити широкий спектр думок з обраної для обговорення проблеми з різних точок зору, обговорити незрозумілі і спірні моменти, пов'язані з цією проблемою, і досягти консенсусу.

Завданням «круглого столу» є мобілізація й активізація учасників на вирішені конкретних актуальних проблем [14].

Круглий стіл передбачає:

1. Готовність учасників до обговорення проблеми з метою визначення можливих шляхів її вирішення.
2. Наявність певної позиції, теоретичних знань і практичного досвіду.

Презентація книги – перше знайомство з книгою, яка щойно вийшла з друку; інформаційний чи рекламний інструмент видавництва, бібліотек, книготорговельних організацій, засіб бібліотечної роботи з користувачами та громадськістю, спрямований на розширення кола комунікаційних каналів, формування і підтримку позитивного іміджу закладу із залученням думок і оцінок фахівців.[14]

Проведення П. к. у бібліотеках сприяє підвищенню соціального статусу і іміджу закладів, їх впливу в суспільстві, розширенню рамок бібліотечно-бібліографічного спілкування, урізноманітненню бібліотечного середовища, залученню до книгозбірень нових користувачів, слугує рекламуванню книгозбірень.

Книжкова виставка – це своєрідна візитна картка кожної бібліотеки, за якою оцінюють і якість фонду, і стиль її роботи.[14]

Цінність цієї форми визначається тим, що читач може зняти книгу з виставки, погортати її, швидко переглянути ілюстрації, зміст, передмову (див. рис. 2.6). Таке первинне ознайомлення з книгою поглиблює і робить більш цілеспрямованим інтерес читача.

Сучасна книжкова виставка повинна бути – комфортна, доступна, актуальна, наочна, цікава та естетично оформлена.

Враховуючи суспільно-політичні зміни у суспільстві, процеси інформатизації, появу нових потреб користувачів – форми соціокультурної діяльності зазнають змін та створюються нові форми роботи.

Рисунок 2.6 – Приклад книжкової виставки

Таким чином, соціокультурна діяльність бібліотек сприяє оптимізації бібліотечної роботи та створює сприятливу основу для розвитку інновацій.

2.3 Інновація як складник соціокультурної діяльності

На даному етапі розвитку соціокультурної діяльності, її ефективність визначається саме розвитком інновацій, які у свою чергу є невід'ємною частиною суспільного життя.

Інноваційна діяльність характеризується впровадженням нових оригінальних технологій, в результаті яких підвищується ефективність роботи закладу освіти.

Інновація - нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях.

Поняття «інновація» вперше було вжито понад століття тому в культурології та лінгвістиці для позначення процесу трансфера - проникнення елементів однієї культури в іншу і набуття при цьому нових, не властивих раніше якостей. Іноді інновацією вважають використання відомого із незначною модифікацією. Інновації є предметом особливої діяльності людини, яка не задоволена традиційними умовами, методами, способами і прагне не лише новизни змісту реалізації своїх зусиль, а передусім якісно нових результатів [15].

Інноваційний розвиток соціокультурної сфери – процес системних якісних змін на основі інновацій, постійного пошуку вдосконалення й нововведень (поширення нових ідей, послуг та їх реалізація) з метою поліпшення соціальної взаємодії, інтеграції соціальних суб'єктів засобами креативних технологій та практик. Інноваційний розвиток соціокультурної сфери має особливості:

- пов'язані з розвитком інформаційного суспільства та зумовленими ним глобальними процесами;
- поєднанням традицій та інновацій, що існують поряд і взаємодоповнюють одне одного;
- специфікою системи управління, яка складається із взаємопов'язаних елементів регулювання складових соціокультурної сфери;
- поширенням креативних практик, які стають осередками стимулювання творчої взаємодії.

Основою інноваційних змін є креативність, яка забезпечує втілення творчих, унікальних практик в сучасний розвиток культури.

Реформи в середині освіти є серйозними дієвими факторами розвитку та підвищення значущості інноваційної діяльності. Її стратегічні орієнтири окреслені в Національній доктрині розвитку освіти, концепціях розвитку

загальної середньої та вищої освіти, законах України “Про інноваційну діяльність”, “Про пріоритетні напрями інноваційного розвитку держави”.

Інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог.

Інноваційні процеси складаються з двох важливих проблем – перша: проблема вивчення, узагальнення і поширення педагогічного досвіду, друга: проблема впровадження досягнень інноваційної діяльності в практику.

Потреба в інноваційній спрямованості освітньої діяльності в умовах розвитку освіти спричинена певними обставинами:

- по-перше, під час розвитку нашої держави викликала необхідність докорінної зміни системи освіти, методології і технології організації навчально-виховного процесу у закладах освіти різного типу.
- по-друге, постало питання розвитку нової особистості, здатної засвоювати й творчо розвивати культуру, що потребує при цьому постійного пошуку нових організаційних форм, індивідуального підходу до особистості, нових технологій навчання і виховання
- по-третє, змінився характер та ставлення як і учителів так і учнів до факту засвоєння і застосування педагогічних нововведень.
- по-четверте, у ході розвитку навчальної та інноваційної діяльності, створюється конкурентна ситуація закладів освіти. [16]

До освітніх інновацій можна віднести набутки окремих педагогів, творчих груп, які являють собою цілісну систему роботи з певного напрямку.

Чимало науковців, досліджуючи проблеми розвитку системи освіти зосереджують свою увагу передусім на впровадженні інноваційних технологій у навчальний процес, серед них: В. М. Козаченко, М. Є. Скиба [17].

Важливим завданням забезпечення інноваційної діяльності освітньої сфери ці два дослідники вважають:

- масштабну комп'ютеризацію й активізацію науково-технічної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти, створення інноваційних структур в їх системі;

- реформування системи освіти з урахуванням вимог європейських стандартів і збереження культурних та інтелектуальних національних традицій;

- підвищення результативності вузівського сектору наукових досліджень і розробок з метою посилення його ролі у забезпеченні інноваційного розвитку національної економіки;

- концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності; стимулювання навчання впродовж усього життя, виховання культури інноваційного мислення[18].

Основною характеристикою інноваційної освіти є постійне оновлення і розвиток аналізу своєї роботи.

Поряд зі інноваційною діяльністю не можна забувати і про розвиток інноваційної культури, яка є одним із стратегічних пріоритетів в Україні.

Інноваційна культура розглядається як складова інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної та соціально-психологічної підготовки особистості і суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах. [15]

Інноваційна культура – це форма організаційної культури, що виникла наприкінці XX ст. як адаптація до прискорення змін у виробництві, бізнесі та суспільстві.

Інноваційна культура – це система цінностей, що відповідають інноваційному розвитку суспільства, держави, регіонів, галузей економіки, підприємств, установ, організацій і відображають індивідуально-психологічні якості, інші найважливіші соціальні цінності людини, які сприяють формуванню та розвитку інноваційно активної особистості [15].

Інноваційна культура виконує трансляційну, селекційну та інноваційну функції (див. рис. 2.7).

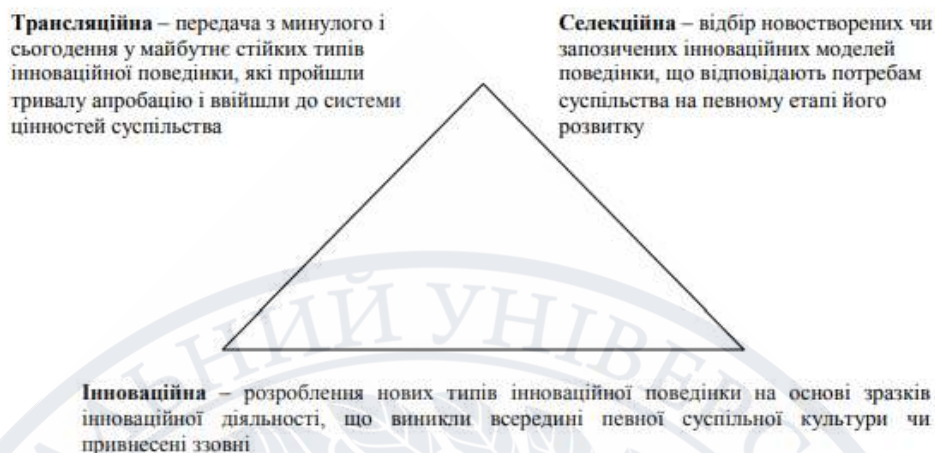

Рисунок 2.7 – Функції інноваційної культури та їх сутність

Формування інноваційної культури організації нерозривно пов'язане зі сприятливими умовами креативного розвитку працівників бібліотеки.

Виходячи з цього можна виділити основні принципи формування інноваційної культури:

- чітке формулювання цілей інноваційної діяльності та їхня зрозумілість;
- усвідомлення пріоритетності цілей;
- націленість на результат;
- співробітництво членів проектної команди;
- вільний обмін ідеями та інформацією між членами команди інноваційного проекту;
- толерантне сприйняття керівництвом і членами команди ідей, висловлених іншими співробітниками;
- толерантне сприйняття можливих помилок і невдач;
- делегування повноважень членам команди;
- участь кожного члена команди у процесі досягнення цілей інноваційного проекту, усвідомлення своєї значущості;
- свобода творчості й висловлювань;
- заохочення ініціативи і творчого пошуку співробітників;

- заохочення до розвитку і набуття нових знань і навичок;
- недопустимість нав'язування ідей керівника інноваційного проекту членам команди;
- захист прав кожного члена команди на інноваційні рішення.

Ефективність інноваційних процесів у освіті визначається вибором і обґрунтуванням вихідних методологічних і теоретичних позицій, які визначають спрямованість і зміст нововведень та забезпечують системний рівень їх впровадження.

2.4 Інноваційні технології збереження бібліотечних фондів

Сучасна бібліотека поєднує в собі не тільки традиційну культуру користування з книгою, але й новітні інформаційні технології. Та навіть за таких умов, першою та найважливішою функцією бібліотечного працівника є збирання та збереження книжкового спадку.

Збереження бібліотечних фондів розглядається сьогодні як багатогранна проблема. Складником цього напрямку роботи є зберігання документально-інформаційних ресурсів, яке включає облік, раціональне розміщення, реставрацію, консервацію, оцифрування, вилучення документів.

Збереження фонду – це забезпечення цілісності та нормального фізичного стану документів, які зберігаються у фонді. Створюється правильним утриманням фонду та охороною його від псування і розкрадання. Збереженню фонду сприяє також гігієна, консервування і реставрація документів.[19]

Зберігання фонду – комплекс заходів, що забезпечують найраціональніше розміщення, організацію правильного обліку і найдовшого збереження в бібліотеці творів друку, а саме: створення відповідних санітарно-гігієнічних умов, світлових умов, оптимального фізико-хімічного і біологічного режимів збереження у приміщеннях, забезпечення їх спеціальним устаткуванням, протипожежними засобами тощо. [19]

Збереженість передбачає фізичну наявність документа, цілісність усіх його складових частин, їхню незмінність. Таким чином, збереженість – вужче поняття, ніж зберігання.

Система збереження фондів в бібліотеці функціонує за такими напрямками:

- організація обліку бібліотечного фонду;
- забезпечення збереження документів під час їх обробки, використання;
- створення оптимальних умов зберігання та санітарно-гігієнічний стан;
- система протипожежної безпеки;
- своєчасне реставрування документів;
- забезпечення охорони фондів від розкрадання;
- робота з боржниками.[20]

Важливим аспектом збереження бібліотечних фондів є вчасне та цілісне повернення книг, взятих у користування. Правила користування бібліотекою прописуються у Положенні про бібліотеку та на звороті читацького формуляра.

Правила користування бібліотекою наведено у додатку Б.

Комп'ютеризація основних бібліотечних процесів сприяє формуванню нового інформаційному простору, втіленню сучасних способів роботи з електронними ресурсами та збереженню доступу до традиційних джерел.

В бібліотеках все частіше почали використовувати електронний облік нових надходжень літератури, періодичних видань, електронні книги сумарного обліку, інвентарного обліку.

Рух фонду по структурним підрозділам бібліотеки відображається не тільки в топографічному, а і в електронному каталозі. На зміну традиційному паперовому прийшов електронний формуляр, в якому відображена вся інформація про видані документи та контроль за термінами їх повернення.

У збереженні книг важливе місце посідає використання інноваційних технологій, особливо оцифрування.

Створення цифрових копій рідкісних видань та документів підвищеного попиту в одному примірнику є оптимальною стратегією забезпечення збереженості документів.

Можливість користувачів виготовляти ксерокопії будь-якого документа з бібліотечного фонду зменшує кількість зіпсованих видань.

Велика кількість книг все частіше почала зберігатися в оцифрованому вигляді, при цьому зі зручним доступом користувачів до них.

Доступ до таких електронних бібліотек забезпечується QR-кодами, посиланнями, та іншими зручними способами для кожної бібліотеки.

QR-коди – це достатньо нова перспективна форма розповсюдження інформації.

QR-код – це двовимірний штрих-код, який дозволяє кодувати будь-яку інформацію – текст, веб-посилання, номер телефону та багато чого іншого. QR-код візуально представлений у вигляді чорно-білого квадрату, що нагадує лабіринт.

Унікальність даної технології полягає в можливості повсюдного розміщення коду: в зовнішній рекламі, на сайті, візитній картці, упаковці товару, на квитках залізничних і авіакомпаній, пам'ятниках, музейних експонатах, журналах, газетах, книгах, одязі та ін.

До переваг QR-коду відносять:

- універсальність;
- гнучкість;
- економічність;
- екологічність;
- відстеження та аналітику;
- залучення користувача. [20]

QR-коди цілком ефективні для реклами бібліотеки та її ресурсів на зовнішніх носіях (в публічних місцях та громадському транспорті). Доцільним є використання технології QR-кодування під час проведення в бібліотеках конференцій, книжкових фестивалів та інших наукових та культурних заходів, які передбачають велику кількість відвідувачів.

Так у бібліотеці Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж Національного університету харчових технологій», створено електронну бібліотеку, доступ до якої забезпечується саме QR-кодом.

QR-код бібліотеки Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж Національного університету харчових технологій» представлено у додатку В.

Сучасні інноваційні технології, у перспективі, дають змогу оцифрувати книги навіть не торкаючись їх, не гортаючи сторінки, не пошкоджуючи цілісності рукопису. Так, науковці з Массачусетського технічного університету (MIT) винайшли сканер [21], який діє на основі терагерцового випромінювання (terahertz radiation).

Терагерцове випромінювання – це вид електромагнітного випромінювання, розташований у діапазоні між 1 мм (300 ГГц) і 0,1 мм (3 ТГц), тобто між інфрачервоним та надвисокочастотним випромінюванням. У такому сканері сенсор відправляє хвилі відповідної довжини через обкладинку книги. Хвилі відбиваються від певної сторінки і відправляють назад інформацію, яку можна розшифрувати та інтерпретувати.

Приклад терагерцового випромінювання зображено на рис. 2.8.

Ще однією значною проблемою є збереження стародруків, через значне пошкодження багатьох рукописів та рідкісних видань важлива інформація, яку вони містять, сьогодні недоступна. Намагаючись розв'язати проблему відновлення втраченої інформації, Г. Хейворт з Університету Міссісіпі створив пересувну мультиспектральну лабораторію (multispectral laboratory) [21].

Розроблена дослідником система використовує 12 довжин хвилі світла, між ультрафіолетовою та інфрачервоною. За допомогою технологій супутникових та космічних досліджень і певного програмного забезпечення, у результаті можна отримати абсолютно відновлене зображення.

Завдяки застосуванню методу мультиспектрального зображення (multispectral imaging) вченими було оцифровано Кумранські рукописи, які наразі доступні в режимі онлайн [21].

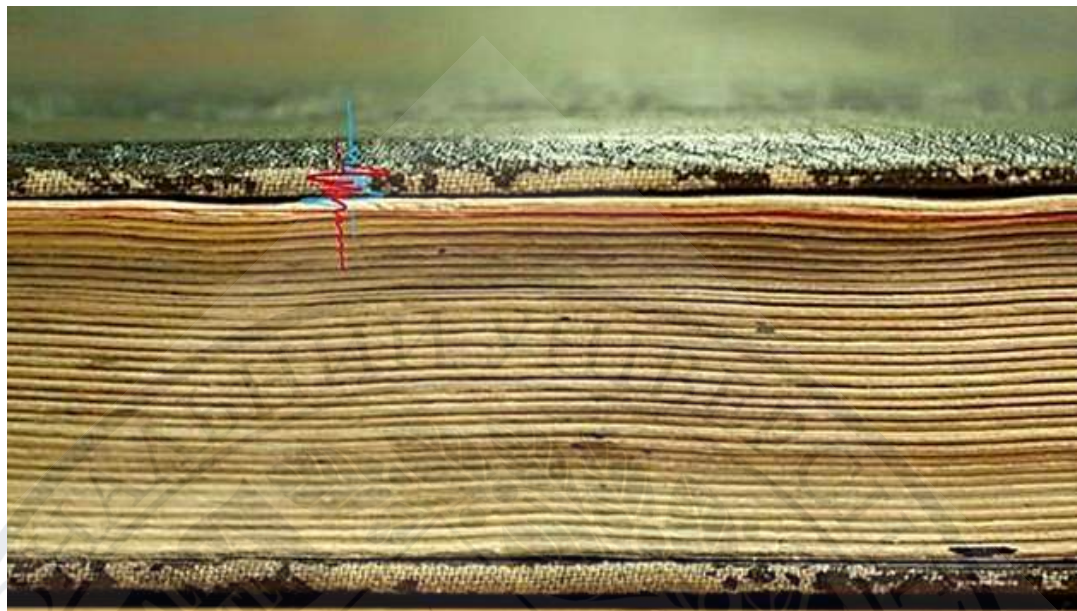

Рисунок 2.8 – Принцип роботи сканера на основі терагерцового випромінювання

Нижній край рукописів був затемнений, але згаданий метод допоміг відновити текст.

Інформаційні технології надають сприятливі умови для перевodu інформації у цифрову форму, створюють нові види документів, забезпечують нові форми зберігання та передачі інформації.[22]

Відповідно до проєкту «Концепції державної програми збереження бібліотечних фондів» передбачено створення «єдиного національного депозитарію електронних бібліотечних ресурсів» та облаштування «базових центрів переведення в електронну форму документів що зберігаються в бібліотечних, архівних та музейних фондах».

Однак конкретні завдання та заходи передбачені Концепцією, визначають доволі невеликі обсяги оцифрування бібліотечних фондів.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

3.1 Бібліотеки XXI століття: перспективи розвитку

Сучасність характеризується дуже швидкими та глобальними трансформаціями всіх сторін життя суспільства.

На сьогоднішній день у процесі децентралізації значна увага приділяється об'єднанню громад, і як результат реорганізації багатьох сфер діяльності. Серед них і культурна сфера, якій нажаль приділяється найменше уваги, а особливо бібліотекам. Адже, багато керівників на місцях, не сприймають бібліотеку, як установу. Про те, саме культурні центри мають займати одну з найважливіших сходинок у реформах, оскільки вони є одними із інформаційних посередників між громадою і владою.[23]

Та нажаль більшість бібліотек не в змозі вистояти під тиском місцевої влади та закриваються, через нестачу, або відсутність фінансування.

Про те, є працівники, які шукають можливості залучення зовнішніх джерел фінансування для розвитку бібліотеки.

Як зробити бібліотеку конкурентоспроможною, центром культурного життя громади? – це стало одним із найважливіших та найактуальніших питань сьогодення.

Багато питань виникає щодо того, яким має бути сучасний формат роботи бібліотеки. Адже зважаючи на вимоги сучасності, заклад повинен займатися не тільки видачею книг, а й перетворюватися на культурний простір, майданчик для проведення інтерактивних заходів, зустрічей.

Виходячи з цього, виникають нові напрями роботи – надання новітніх інформаційних послуг, створення центрів з навчанням комп'ютерної грамотності старшого покоління, участь у різних проєктах, конкурсах. Все частіше бібліотеки беруть участь у грантовій діяльності.[24]

Ще одним із важливих завдань бібліотеки в умовах децентралізації є власний розвиток та навчання працівників, пошуки новітніх джерел підвищення кваліфікації.

Поряд з пошуком нових напрямів роботи, потрібно не забувати і про основні, які теж потребують осучаснення. Потрібно працювати над популяризацією читання та книг, привернути увагу громади до сучасного українського слова.

Ефективне використання інновацій – це складне професійне завдання бібліотечної спільноти. Інноваційні підходи до реалізації поставлених завдань вимагають наявності у бібліотечних фахівців знань, умінь і навичок, що сприяють організації, управлінню та здійсненню діяльності. [25]

Будь-який бібліотечний фахівець повинен розуміти зміст інноваційних процесів, знати світовий рівень розвитку бібліотечно-інформаційної науки, техніки і технологій, вміти відслідковувати тенденції їх розвитку, володіти навичками інноваційного проєктування. Коли інновація усвідомлена та впроваджена – вона стає загальним надбанням.

Істинність інновацій полягає в їх позитивному впливі на якість обслуговування користувачів.

Бібліотеки володіють самим перспективним і щодня оновлюваним ресурсом – інформацією. Інформація як фактор і ресурс сталого розвитку цінується за свій зміст та можливість багаторазово відтворюватися. Ці особливості інформації реалізуються за допомогою матеріальних інформаційних засобів, техніки та інформаційної технології. [26]

Нова концепція розвитку суспільства підвищує значення і соціальний статус бібліотек у забезпеченні доступу до знань людства. У цих умовах бібліотека стає інформаційним «ядром» регіону або зони обслуговування і найбільш демократичним джерелом доступу до інформаційних ресурсів .

Поєднання загальнодоступності, багатофункціональності та сучасних інноваційних технологій у бібліотеках не тільки відкриває більш ефективні

можливості для обслуговування користувачів, але і вимагає вироблення нових підходів до планування та оцінки результатів роботи.

На сьогодні можна виділити декілька аспектів, котрі допомагають у розвитку бібліотеки. Перш за все, це створення та розвиток віртуальних бібліотек. Активно відбувається робота з оцифрування бібліотечного контенту, удосконалюється електронний каталог. По-друге, бібліотека сучасності виходить на нові рівні впливу на користувача, та знаходить потенційних читачів через різні канали комунікації.

Бібліотека майбутнього – це віртуальний простір, який має на меті забезпечити безперешкодний доступ до інформації всім користувачам, незалежно від їх соціального статусу.[27]

Все частіше бібліотеки закладів освіти орієнтуються на створення єдиного інформаційно-бібліотечного простору, який забезпечує широкі можливості для кооперування зусиль бібліотек у наданні користувачам сучасних інформаційних ресурсів.

Бібліотеки на сьогодні виконують роль навігатора у безмежному інформаційному просторі. Їх значення характеризується за таким критеріями:

- технологічний – інформаційна технологія широко застосовується в бібліотечних установах, у системі організації надання послуг;
- соціальний – інформаційні послуги бібліотек виступають важливим стимулятором зміни якості життя, формується й утверджується «інформаційна свідомість» при широкому доступі до інформації;
- економічний – інформація становить ключовий фактор в економіці як ресурс, послуги, товар, джерела доданої вартості та зайнятості;
- політичний – свобода доступу до отримання інформації веде до розуміння політичного процесу, який відзначається зростаючою участю й консенсусом між різними класами та соціальними прошарками населення;
- культурний – визнання культурної цінності наданої бібліотекою інформації сприяє утвердженню інформаційних цінностей в інтересах розвитку окремого індивіда й суспільства в цілому. [27]

З розвитком інформаційного суспільства бібліотеки намагаються охопити якнайбільше видів комунікації з користувачами. Одним із таких напрямів взаємодії є соціальні мережі. Соціальні мережі забезпечують:

- оперативне ознайомлення з думкою користувачів;
- врахування висловлених ними ідей, побажань, зауважень, відповідей на різні теми;
- створення співтовариств, груп.

Бібліотеки почали створювати власні сайти та блоги, задля зручного спілкування з користувачами.

Сайт бібліотеки – це її імідж в інформаційному просторі, який служить для просування бібліотечної діяльності, передусім – її інформаційної функції. Створення веб-сайту підвищує престиж бібліотеки, адже інформація попадає в Інтернет. Розширюється число її реальних і потенційних користувачів. [27]

Блог бібліотеки – це веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Для блогів характерні короткі записи тимчасової значущості.

Блог є успішним за такими критеріями:

- контент – характер інформації, розміщеної у блозі (не тільки офіційний, одноманітний або суто нейтральний текст) та авторський підхід;
- регулярність оновлення статей і новин;
- популярність (кількість прихильників/постійних читачів, коментарів та, за наявності відповідного лічильника, переглядів за останні 1-2 місяці);
- зв'язок із сайтом бібліотеки або соцмережами (кнопки посилань на облікові записи у Facebook, Twitter тощо);
- проста, зрозуміла та зручна для відвідувачів навігація – юзабіліті (usability);
- відповідність темі конкурсу (мінімум дописів не за темою або «оф-топів», максимум дописів на теми «бібліотека, справи бібліотечні, книги, е-книги, читання, електронне читання, інформаційні технології для бібліотек»);

- відповідність блогу профільній тематиці, зазначеній його автором в анкеті учасника конкурсу;
- привабливий/цікавий дизайн.

Гарним поштовхом на розвиток бібліотечної справи впливають не тільки позитивні, а й негативні зміни у суспільстві.

Так епідемія Covid-19, внесла свої вагомні корективи у розвиток бібліотеки. Вимушений карантин, закryw доступ користувачів до приміщень, але працівники почали шукати нові можливості зв'язку зі своїми користувачами:

- Популяризація онлайн-сервісів, які бібліотека використовує в роботі;
- Електронні ресурси;
- Постійний зв'язок з користувачами через електронну пошту, сторінки в соціальних мережах, чат-ботах;
- Пропонування користувачам ділитися ідеями та ініціативами, щодо альтернативних послуг, які бібліотека може їм надати.[28]

В у мовах глобальної інформатизації бібліотеки повинні бути зручними та доступними для людини і безперервно змінюватися залежно від розвитку суспільства.

3.2 Проектна діяльність як основа успішного розвитку бібліотек

Однією з перспективних форм розвитку бібліотеки, та бібліотечних послуг, є впровадження проектної та інноваційної діяльності, нестандартних та оригінальних ідей обслуговування, що з часом стають візитівкою бібліотеки.

Трансформація бібліотеки у новий, потужний інформаційний центр стимулює працівників до пошуків нових ідей та шляхів популяризації книги. Саме проектна діяльність є креативною рушійною силою, що допомагає знаходити та втілювати свіжі ідеї у життя, забезпечувати оновлення бібліотечної установи.[29]

Проектна діяльність – це робота на імідж, позиціонування бібліотеки.[30]

Позитивною рисою впровадження такої діяльності в роботу є те, що вона не тільки допомагає популяризувати фонди, алей розкривати творчі здібності бібліотечних працівників.

Книгозбірні різних відомств і систем активно використовують у своїй діяльності створення проєктів.

До прикладу, проєктна діяльність бібліотек закладів освіти, є рушієм формування творчого потенціалу здобувачів освіти.

Основним напрямом проєктів, на сьогодні, є комп'ютеризація та облаштування бібліотеки.

У своїй діяльності працівники, що займаються проєктною діяльністю керуються чинними законодавчими документами, рішенням Міністерства освіти і науки України, регламентуючими документами бібліотечної установи, наказами та розпорядженнями директора бібліотеки.[31]

Загалом проєктна діяльність складається з таких основних етапів:

- розробка концепції проєкту;
- підготовка персоналу бібліотеки до участі в реалізації проєкту, тобто забезпечення позитивного ставлення працівників до нововведення, створення творчої атмосфери для успішного виконання завдань проєкту;
- передпроєктний аналіз;
- планування та оформлення проєкту документа;
- управління, контроль та регулювання робіт за проєктом;
- завершення, аналіз результату та оформлення звітнього документа;
- розповсюдження результату проєкту та його подальший розвиток.

Широкого використання у проєктній діяльності набув метод SWOT-аналізу.

SWOT-аналіз – метод стратегічного планування, який базується на виявленні факторів внутрішнього та зовнішнього середовища організації і розділений на чотири категорії:

- Strengths (сильні сторони),
- Weaknesses (слабкі сторони),
- Opportunities (можливості),

- Threats (загрози) (див. рис. 3.1).

	МОЖЛИВОСТІ 1. Збільшення частки на ринку; 2. Розширення асортименту додаткових послуг; 3. Удосконалення технологій.	ЗАГРОЗИ 1. Поява нових конкурентів; 2. Зміна і зменшення попиту; 3. Зниження загального рівня купівельної спроможності.
СИЛЬНІ СТОРОНИ 1. Висока якість послуг; 2. Невисокі ціни; 3. Високий рівень обслуговування.	СпМ 1. Створення позитивного іміджу компанії і створення стандартів якості для закладу; 2. Широкий асортимент сприяє збільшенню попиту, а як наслідок збільшення товарообороту, що веде до зниження ціни; 3. Скорочення часу на обслуговування клієнтів, що підвищує рівень обслуговування.	СпЗ 1. Пріоритети надіснуючими і новими конкурентами (висока якість послуг, рівень обслуговування); 2. Невисокі ціни приваблюють і збільшують кількість споживачів; 3. Загальний рівень купівельної спроможності не знизиться за рахунок низьких цін.
СЛАБКІ СТОРОНИ 1. Нерозвинена сфера додаткових послуг; 2. Відсутність постійних постачальників; 3. Малий споживчий сегмент.	СлМ 1. Розширення частки на ринку може перешкодити нерозвиненій сфері додаткових послуг; 2. Розширення асортименту може перешкодити відсутності постійних постачальників, які підвищують товарообіг і прибуток підприємства; 3. Малий споживчий сегмент, а значить і малий прибуток перешкоджає розвитку технологій через відсутність грошових ресурсів.	СлЗ 1. Зменшення попиту; 2. Поява нових конкурентів; 3. Зміна попиту.

Рисунок 3.1 – Приклад SWOT-аналізу

Метод даного аналізу підвищує ефективність роботи бібліотеки.

Проектна діяльність є важливим складником роботи, вагомим інструментом модернізації книгозбірні, підвищення професійності бібліотекаря. У процесі роботи кожна бібліотека обирає свій різновид проекту, який на її думку допоможе вирішити наявну проблему.

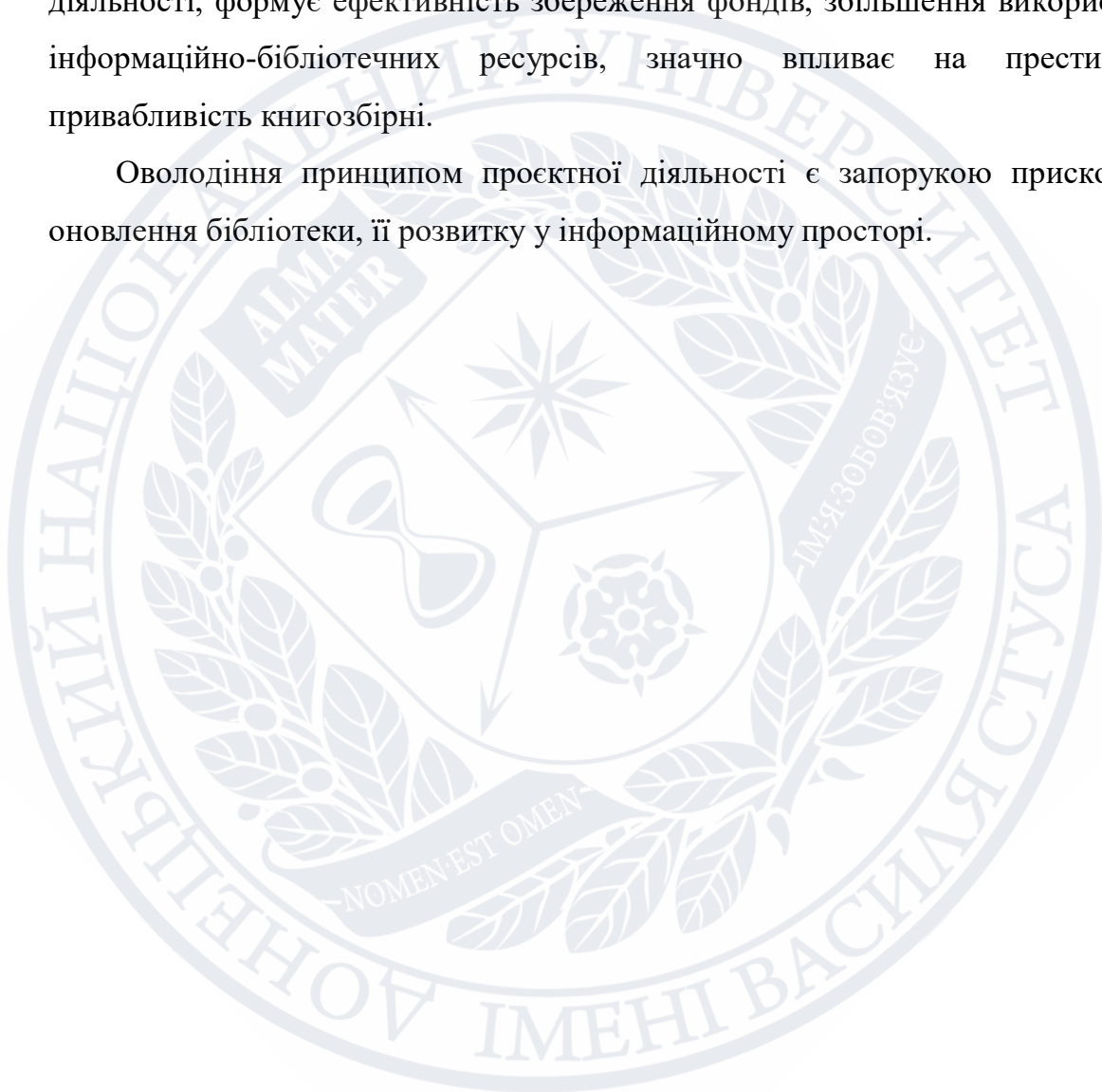
Проектами займаються всі підрозділи відповідно до профілю роботи.

Цікавими для працівників та користувачів можуть бути проекти про бібліотеку та власне бібліотекаря, які розкривають його роль, піднімають престиж закладу та професії, визнають її перспективну роль в інформаційному суспільстві:

- "Бібліотечний спеціаліст: вимоги до професії";
- "Бібліотека – територія толерантності";
- "До успішної бібліотеки через бібліотекаря";
- "Бібліотекар очима читача" та інші.[32]

Модернізація бібліотеки шляхом впровадження в практику проєктної діяльності, формує ефективність збереження фондів, збільшення використання інформаційно-бібліотечних ресурсів, значно впливає на престиж та привабливість книгозбірні.

Оволодіння принципом проєктної діяльності є запорукою прискорення оновлення бібліотеки, її розвитку у інформаційному просторі.

ВИСНОВКИ

Отримані в ході написання бакалаврської роботи результати дозволяють сформулювати наступні висновки:

1. Визначено місце бібліотек в системі забезпечення якості освіти. Бібліотека закладу освіти є інформаційним, освітнім, культурно-дозвільним елементом освітнього середовища, яка здатна активізувати творчий, інтелектуальний потенціал користувача. Використання інформаційних технологій у бібліотеці націлено на спрощення самого процесу навчання. Завдяки цьому збільшується насиченість навчальної інформації під час формування професійних навичок здобувачів освіти, полегшується робота викладача та підвищується ефективність навчального процесу.

2. Досліджено бібліотеки закладів освіти як інформаційно-освітні центри. Під впливом глобальної інформатизації суспільства заклади освіти все частіше орієнтуються на розвиток і формування здібностей у здобувачів освіти. Бібліотека, як безпосередній учасник інформаційного простору, теж долучається до виконання цих завдань та перетворюється на бібліотечно-інформаційний центр.

3. Проаналізовано електронні ресурси бібліотек як перспективну форму інноваційної діяльності. Бібліотека поступово перетворюється на інформаційний центр електронних ресурсів, зберігаючи функції звичайної бібліотеки з обслуговування користувачів друкованими документами. Електронні ресурси – це інформаційні ресурси, які створюються, керуються та використовуються за допомогою комп'ютера й містять дані та програми, зафіксовані в електронній формі на певних носіях.

В ході впровадження електронних ресурсів визначено два основних напрями роботи бібліотеки:

- подальший розвиток автоматизованої бібліотечної системи;
- забезпечення збереження фонду шляхом формування електронної бібліотеки.

4. Означено особливості соціокультурної діяльності бібліотек. Соціокультурна діяльність бібліотек сприяє оптимізації бібліотечної роботи та створює сприятливу основу для розвитку інновацій.

5. Проаналізовано інновацію як складник соціокультурної діяльності. Інноваційні процеси складаються з двох важливих проблем – перша: проблема вивчення, узагальнення і поширення педагогічного досвіду, друга: проблема впровадження досягнень інноваційної діяльності в практику.

Потреба в інноваційній спрямованості освітньої діяльності в умовах розвитку освіти спричинена певними обставинами:

- по-перше, під час розвитку нашої держави викликала необхідність докорінної зміни системи освіти, методології і технології організації навчально-виховного процесу у закладах освіти різного типу.
- по-друге, постало питання розвитку нової особистості, здатної засвоювати й творчо розвивати культуру, що потребує при цьому постійного пошуку нових організаційних форм, індивідуального підходу до особистості, нових технологій навчання і виховання
- по-третє, змінився характер та ставлення як і учителів так і учнів до факту засвоєння і застосування педагогічних нововведень.
- по-четверте, у ході розвитку навчальної та інноваційної діяльності, створюється конкурентна ситуація закладів освіти.

6. Проаналізовано технології збереження бібліотечних фондів. Збереження бібліотечних фондів розглядається сьогодні як багатогранна проблема. Складовою цього напрямку роботи є зберігання документально-інформаційних ресурсів, яке включає облік, раціональне розміщення, реставрацію, консервацію, оцифрування, вилучення документів.

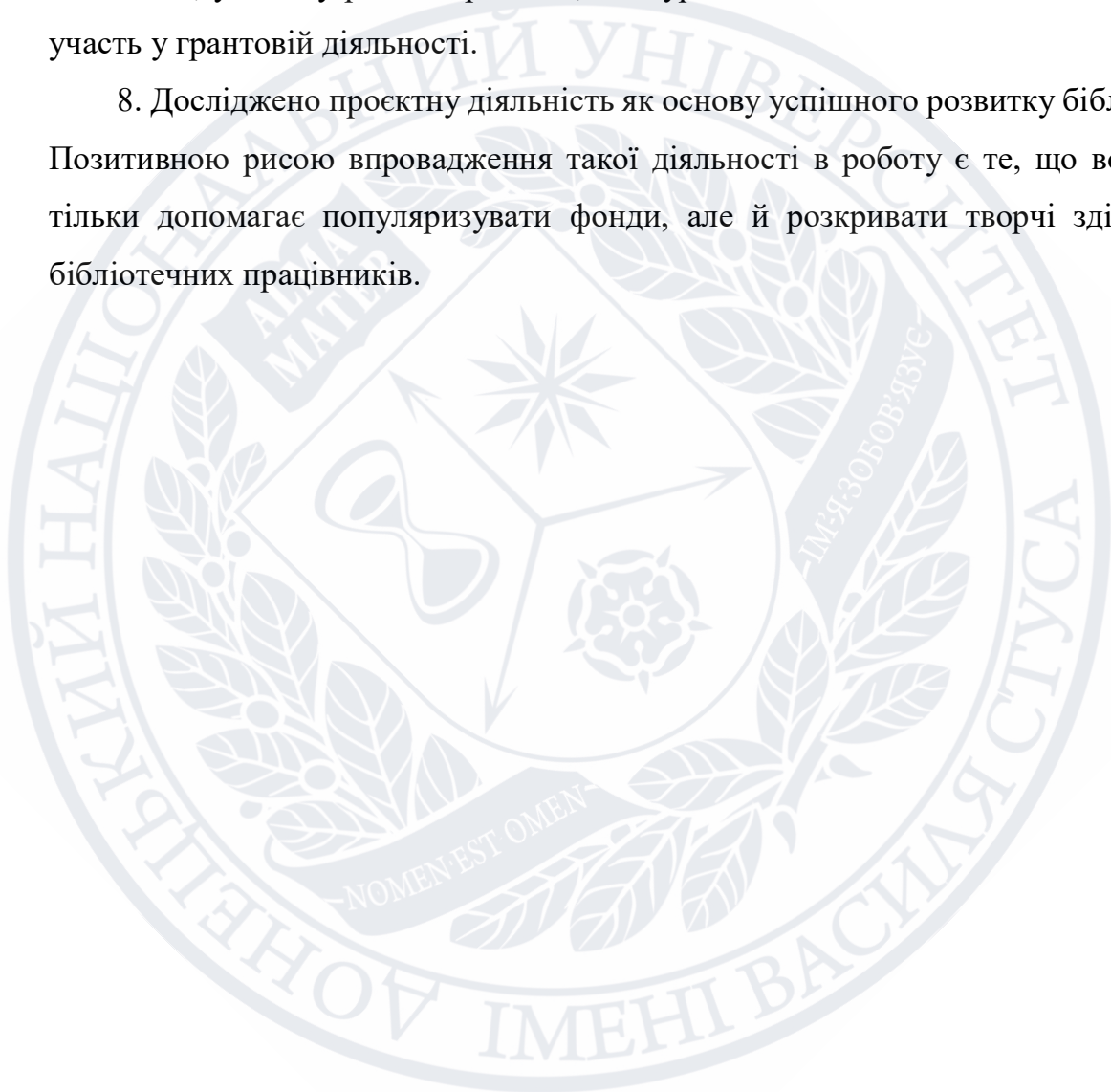
Виділено такі основні методи збереження фонду:

- Фотографування;
- Оцифрування;
- Мікрофільмування;
- Метод мультиспектрального зображення;

- Сканування на основі терагерцового випромінювання.

7. Визначено перспективи розвитку бібліотек ХХІ століття. Багато питань виникає щодо того, яким має бути сучасний формат роботи бібліотеки. Виходячи з цього, виникають нові напрямки роботи – надання новітніх інформаційних послуг, створення центрів з навчанням комп'ютерної грамотності старшого покоління, участь у різних проєктах, конкурсах. Все частіше бібліотеки беруть участь у грантовій діяльності.

8. Досліджено проєктну діяльність як основу успішного розвитку бібліотек. Позитивною рисою впровадження такої діяльності в роботу є те, що вона не тільки допомагає популяризувати фонди, але й розкривати творчі здібності бібліотечних працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Інноваційна діяльність у бібліотеці закладу освіти. URL: <http://library.mdu.edu.ua/Documents/DNPB/950579908.pdf> (дата звернення: 09.05.2021).
2. Бібліотека в освітньому просторі. URL: https://rus.lb.ua/blog/oleksiy_matushenko/427789_suchasni_ukrainski_biblioteki.htm (дата звернення: 09.05.2021).
3. Горовий В. М. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства. Київ, 2017. 256 с.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 19.04.2021).
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (Указ Президента України №344/2013) URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013_acher/3510/ (дата звернення: 19.04.2021).
6. Бура Н.П. Форми масової роботи з читачами у бібліотеках. Київ, 2018. 345 с.
7. Лупіка Л. Сучасні бібліотеки – відкритий простір для освіти, спілкування і дозвілля. Харків, 2015. 174 с.
8. Соціокультурна діяльність. URL: <http://old.zounb.zp.ua/node/6469> (дата звернення: 19.04.2021).
9. Соціокультурна діяльність бібліотек в сучасних умовах. URL: <https://biblio.lib.kherson.ua/sotsiokulturna-diyalnist-biblioteki.htm> (дата звернення: 29.03.2021).
10. Кушнаренко Н. Наукова обробка документів. Київ, 2016. 334 с.
11. Рогова П., Мацібора Н. Стан і перспективи збереження фонду в добу цифрових технологій у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського. Київ, 2019. 89 с.

12. Ляшенко І.Ю. Автоматизація бібліотечних процесів з використанням інформаційних мережевих технологій. Київ, 2011. 20 с.
13. Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України. Київ, 2016. 255 с.
14. Співпраця між бібліотеками URL: http://youth.tobm.org.ua/2017/04/blog-post_10.html (дата звернення: 29.03.2021).
15. Формування бібліотечного фонду. Маркетинговий підхід. Київ, 2016. 32 с.
16. Інноваційна діяльність - стратегічний напрям розвитку наукових бібліотек. Київ, 2017. 56 с.
17. Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність. Харків, 2017. 265 с.
18. Інноваційна діяльність - стратегічний напрям розвитку наукових бібліотек. Київ, 2013. 56 с.
19. Вплив соціокультурних процесів на розвиток бібліотечної справи в Україні (середина ХХ - початок ХХІ ст.). Київ, 2017. 145 с.
20. Дубровіна, Л.А. Бібліотечна справа в Україні в ХХ столітті. Київ, 2018. 234 с.
21. Інноваційні технології збереження друкованих видань. URL: <http://nbuviar.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2021).
22. Збереження бібліотечних і архівних фондів у несприятливих екологічних умовах. Київ, 2017. 35 с.
23. Муха, Л.В. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: збереження, консервація та реставрація бібліотечних фондів в Україні (1992-2019). Київ, 2019. 232 с.
24. Публічна бібліотека: сучасні тенденції оновлення. Донецьк, 2010. 156 с.
25. Бібліотека — інновації сучасності. URL: <https://mmk.edu.vn.ua/uploads/images/articles/Biblio/2019-2020> (дата звернення: 09.05.2021).

26. Положення про діяльність бібліотечно-інформаційного центру. URL: <http://dnzmcpto.com.ua/diialnist-tsentra/biblioteka/polozhennya-pro-biblioteku> (дата звернення: 09.05.2021).
27. Впровадження новітніх технологій в роботу бібліотеки. URL: <http://rcnubip.org.ua/bibliotechno-informacijnij-centr/> (дата звернення: 09.05.2021).
28. Сучасні технології та вимоги до бібліотек. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/> (дата звернення: 09.05.2021).
29. Бібліотека: перспективи та інновації. URL: http://lib.khnu.km.ua/about_library/metodob/Buleten22/buleten22.pdf (дата звернення: 09.05.2021).
30. Проектна діяльність бібліотек закладів освіти. URL: <http://dano.dp.ua/uk/struktura-ua> (дата звернення: 09.05.2021).
31. Бібліотека, як структурний підрозділ закладу освіти. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21191/1/%D0%A0%D0%B8%D1%87%D0%BA%D1%83%D0%BD%20%D0%9C...pdf> (дата звернення: 09.05.2021).
32. Проектна діяльність бібліотеки. URL: http://librarysnu.at.ua/vkr_2014_4_7.pdf (дата звернення: 09.05.2021).
33. Шевчук Ю.В. Аналіз інноваційної діяльності Бібліотечно-інформаційного центру. Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері: VI Всеукраїнська наукова студентська конференція, м. Вінниця, 02 квітня 2021 р. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 69-71.
34. Ляшенко, Л. В. Вивчення, забезпечення та розвиток інформаційних потреб бібліотекарів в умовах формування інформаційного суспільства. Київ, 2016. 266 с.
35. Лузан, П. Г. Теоретичні і методичні основи формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих закладах освіти Київ, 2017. 505 с.
36. Інноваційна діяльність в бібліотеці URL: https://library.te.ua/wpcontent/uploads/2016/02/2012_12_innovation.pdf (дата звернення: 09.05.2021).

37. Інноваційні методи роботи в бібліотеці URL: <https://ube.nlu.org.ua/article> (дата звернення: 09.05.2021).
38. Сучасний бібліотекар: традиційна та інноваційна діяльність. Матеріали районного семінару. Хуст, 2018. 32 с.
39. Бібліотеки закладів освіти в сучасному світі URL: <http://www.ounb.km.ua/vidanya/2015/innov2015.pdf> (дата звернення: 09.05.2021).
40. Бібліотечний фонд : поради методиста. Запоріжжя, 2016. 98 с.
41. Редіна, В. А. Організація пошукової діяльності учнів у позашкільних закладах освіти. Київ, 2017. 166с.
42. Савіцька Т. Бібліотека як інформаційний центр навчального закладу. Київ, 2017. 158с.
43. Роль і місце бібліотеки як інформаційного центру у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу: з досвіду роботи бібліотек Волинської області. Волинь, 2018. 264 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Положення про бібліотеку

Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж Національного університету харчових технологій»

1.1 Бібліотека є обов'язковим структурним підрозділом закладу освіти і здійснює бібліотечно-інформаційне та професійно-просвітницьке забезпечення навчально-виховного та навчально-виробничого процесів, як в урочний, так і в позаурочний час.

1.2 Свою діяльність бібліотека організовує з педагогічним колективом.

1.3 Заклад освіти забезпечує правові, організаційні, фінансові та матеріально-технічні умови, необхідні для функціонування бібліотеки, зокрема, належне зберігання, використання та поповнення бібліотечного фонду відповідно до встановлених стандартів, технічних умов, інших нормативних та інструктивно-методичних документів. Приміщення, обладнання, майно бібліотеки утримуються закладом освіти на умовах безстрокового і безоплатного користування та знаходяться в його оперативному управлінні.

1.4 У своїй діяльності бібліотека керується Конституцією України, законами України “Про освіту”, “Про професійно-технічну освіту”, “Про бібліотеку і бібліотечну справу”, іншими чинними нормативно-правовими актами у сфері освіти, науки, культури, бібліотечної справи.

1.5 Бібліотека своєю діяльністю сприяє реалізації державної політики в галузі освіти й науки, дотримується принципів гуманізації і демократизму, пріоритету загальнолюдських цінностей та моралі.

1.6 Бібліотека доступна та безкоштовна для користувачів, а саме: учнів, слухачів, викладачів, майстрів в/н, працівників структурних підрозділів.

1.7 Бібліотека обслуговує користувачів згідно з правилами користування бібліотекою ПТНЗ з урахуванням складу користувачів та спеціалізації ПТНЗ. Правила затверджуються керівником закладу освіти.

1.8 Бібліотека має штамп зі своєю повною назвою.

1.9 Ліквідація бібліотеки можлива лише в разі ліквідації закладу освіти.

2. Основні завдання бібліотеки

2.1 Участь у навчально-виховному процесі.

2.2 Бібліотечно-інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу шляхом повного, якісного і оперативного обслуговування всіх категорій користувачів бібліотеки.

2.3 Сприяння підвищенню професійної майстерності вчителів, вихователів, майстрів в/н, методистів шляхом популяризації психолого-педагогічної літератури та повноти задоволення їхніх фахових потреб

2.4 Участь у підготовці класних годин та позаурочних заходів у відповідності до плану навчально-виховної роботи закладу освіти.

2.5 Формування інформаційної культури користувачів (проведення бібліотечних уроків та інтегрованих уроків спільно з викладачами.)

2.6 Проведення інформаційної виховної роботи з учнями.

2.7 Формування бібліотечного фонду відповідно до інформаційних потреб та освітніх програм закладу освіти.

2.8 Розширення номенклатури бібліотечних послуг

2.9 Пропагування та розкриття через книгу змісту загальнолюдських цінностей, історичної, наукової та культурної спадщини, ідеї національного державотворення.

3. Зміст роботи

3.1 Формує універсальний, з урахуванням професійно-технічного закладу освіти, бібліотечний фонд, до якого входять навчальна, виробничо-технічна, навчально-методична, науково-популярна та художня література та інші документи, необхідні для організації навчально-виховного процесу.

3.2 Веде облік документів, які надходять до бібліотечного фонду або вибувають з нього.

3.3 Забезпечує довготривале зберігання бібліотечного фонду відповідно до санітарно-гігієнічних вимог та нормативів розпорядчих документів.

3.4 Здійснює опрацювання надходжень до фонду.

3.5 Створює систему бібліотечних каталогів і картотек.

3.6 Обслуговує користувачів на абонементі, у читальному залі.

3.7 Систематично аналізує використання бібліотечного фонду, веде роботу щодо його популяризації за допомогою переглядів літератури, книжкових виставок.

3.8 Вивчає інформаційні потреби користувачів та ступінь їх задоволення.

3.9 Бере участь у загальних заходах, передбачених планом навчально-виховної роботи закладу освіти.

3.10 Складає регламентуючу та планово-звітну документацію бібліотеки згідно з установленим порядком.

4. Управління, структура та штати

4.1 Керівництво і контроль за діяльністю бібліотеки здійснює керівник закладу освіти, який затверджує регламентуючу документацію, річні плани та звіти бібліотеки, відповідає за створення відповідних умов для функціонування бібліотеки, призначає і звільняє з посади бібліотечних працівників.

4.2 Організацію роботи бібліотеки, здійснює завідувач бібліотеки, який підпорядковується керівнику закладу освіти, є членом педагогічного колективу і входить до складу педагогічної ради ПТНЗ.

4.3 Завідувач бібліотеки повинен мати соціальну бібліотечну або педагогічну освіту. Коло його посадових обов'язків визначається посадовою інструкцією.

4.4 Режим роботи бібліотеки встановлюється керівником закладу відповідно до внутрішнього трудового розпорядку.

4.5 Щоденно дві години робочого часу виділяється на виконання внутрішньої бібліотечної роботи. Один раз на місяць у бібліотеці проводиться санітарний день (у цей день бібліотека користувачів не обслуговує).

5. Права, обов'язки та відповідальність

5.1 Бібліотека має право:

5.1.1 Розробляти регламентуючу документацію бібліотеки.

5.1.2 Встановлювати згідно з правилами користування бібліотекою вид і розмір компенсації за збитки, завдані користувачами.

5.1.3 Визначати зміст та форми своєї діяльності відповідно до завдань, зазначених у даному Положенні.

5.2 Бібліотечні працівники мають право:

5.2.1 На вільний доступ до інформації, пов'язаної із завданнями, що стоять перед бібліотекою, а саме: до навчальних програм, планів роботи закладу.

5.2.2 На щорічну відпустку в розмірі 24-х календарних днів за відпрацьований рік згідно Закону “Про відпустки” та додаткову оплачувану відпустку (до 7 робочих днів) відповідно до колективного договору.

5.2.3 На встановлення надбавок та доплат за розширення зони обслуговування. Або обсягу виконаних робіт (до 50 % посадового окладу).

5.2.4 На представлення до різних форм заохочення, нагород та відзнак, які передбачені для працівників освіти та культури.

5.2.5 На методичний день (один раз на тиждень).

5.2.6 Підвищувати свою кваліфікацію на курсах, брати участь у роботі метод об'єднань, семінарів.

5.3 Бібліотечні працівники несуть відповідальність:

5.3.1 За дотримання трудової та виконавчої дисципліни згідно з нормативно-правовими актами про працю в Україні та колективним договором між працівниками та керівництвом закладу освіти.

5.3.2 За збереження бібліотечних фондів згідно з чинним законодавством.

5.3.3 За виконання функцій, що передбачені цим Положенням.

5.4 Бібліотека зобов'язана:

5.4.1 Обслуговувати користувачів згідно з “Правилами користування бібліотекою ПТНЗ”.

5.4.2 Не використовувати відомості про користувачів бібліотеки та їх читацькі інтереси з будь-якою метою, крім наукової, без їхньої згоди.

5.4.3 Звітуватись про свою роботу на педагогічних нарадах.

ДОДАТОК Б

Правила користування бібліотекою Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж Національного університету харчових технологій»

1. Загальні положення

1.1 Правила користування бібліотекою – документ, що регламентує відносини користувача з бібліотекою, встановлює доступ до фондів бібліотеки, права та обов'язки користувачів та бібліотеки.

1.2 Бібліотека обслуговує користувачів на абонементі та в читальному залі.

2. Порядок запису до бібліотеки

2.1 Право користування бібліотекою мають учні, слухачі, викладачі, майстри в/н та працівники структурних підрозділів.

2.2 Під час запису до бібліотеки користувачі повинні ознайомитись з Правилами користування і підтвердити зобов'язання про їх виконання своїм підписом в читальному формулярі.

2.3 Учні записуються до бібліотеки за списком навчальної групи та в індивідуальному порядку при наявності учнівського квитка, слухачі, викладачі, майстри виробничого навчання, працівники структурних підрозділів – за паспортом.

2.4 На підставі поданих документів на кожного користувача заповнюється читацький формуляр як документ, що підтверджує факт і дачу видачі користувачеві документів з фонду бібліотеки та їх повернення.

3. Порядок користування абонементом та читальним залом

3.1 Термін користування документами, які видаються на абонемент, не більше 30 днів. Кількість примірників, які видаються на абонемент, не більше 5

(бібліотека може визначати інший термін користування документами та кількість примірників документів).

3.2 Періодичні видання видаються викладачам на абонемент терміном на 15 днів, учням лише в читальному залі.

3.3 Рідкісні та цінні документи, довідкові видання видаються лише в читальному залі.

3.4 Кількість документів, які видаються користувачам в читальному залі необмежена.

3.5 Навчальна та методична література видається користувачам на час навчання з обов'язковою перереєстрацією наприкінці навчального року.

3.6 У разі необхідності термін використання документів може бути продовжений, якщо на видання немає попиту з боку інших користувачів або скорочений, якщо видання користується попитом.

3.7 За кожний примірник користувач розписується в читацькому формулярі.

4. Права, обов'язки та відповідальність користувачів

4.1 Користувач має право:

4.1.1 Безкоштовно користуватись бібліотечно-інформаційними послугами (бібліотека може надавати додаткові платні послуги, виходячи з конкретних потреб та згідно з чинним законодавством. Вартість послуг визначається на договірних засадах і затверджуються керівником закладу).

4.1.2 Отримувати у тимчасове користування необхідні документи з фонду бібліотеки.

4.1.3 Брати участь у заходах, що проводить бібліотека.

4.1.4 Вимагати дотримання конфіденційності щодо даних про нього та переміну документів, якими він користувався.

4.2 Користувач зобов'язаний:

4.2.1 Дотримуватись Правил користування бібліотекою. За порушення Правил користування бібліотекою користувач може бути позбавлений права

користуватись всіма пунктами видачі документів на термін, що визначається адміністрацією бібліотеки.

4.2.2 Під час запису до бібліотеки надати необхідні відомості про себе для заповнення читацького формуляра.

4.2.3 Дбайливо ставитись до документів, отриманих з фондів бібліотеки: не псувати, не робити позначок, підкреслювань, не виривати та не загинати сторінки.

4.2.4 При одержанні документів перевірити їхню кількість та наявність пошкоджень, і в разі виявлення дефектів попередити про це бібліотекаря, який зобов'язаний зробити на документах відповідні позначки. В іншому разі відповідальність за виявлені в книгах дефекти несе користувач.

4.2.5 Повернути документи не пізніше встановленого терміну.

4.2.6 Не виносити з приміщення бібліотеки документи, які не зафіксовані в читацькому формулярі.

4.2.7 На час літніх канікул повернути до бібліотеки усі зафіксовані за ним у читацькому формулярі документи.

4.2.8 У разі закінчення навчання повністю розрахуватись з бібліотекою і підписати в бібліотеці обхідний лист, де зроблена помітка про відсутність заборгованості.

4.3 Відповідальність користувача

4.3.1 У разі втрати або пошкодження документів з фонду бібліотеки користувач повинен замінити їх аналогічними або рівноцінними (за визначенням бібліотекаря) документами або відшкодувати їх ринкову вартість. Вартість відшкодування визначається бібліотекою залежно від цінності документа. Грошова компенсація за втрачені документи з фонду бібліотеки може бути внесена користувачем безпосередньо у касу закладу освіти.

5. Права, обов'язки бібліотеки

5.1 Бібліотека зобов'язана:

5.1.1 Інформувати користувачів про всі види послуг, що надає бібліотека.

5.1.2 Створити умови фонду, роботи в бібліотеці, надавати допомогу у доборі потрібних документів.

5.1.3 Дбати про культуру обслуговування користувачів.

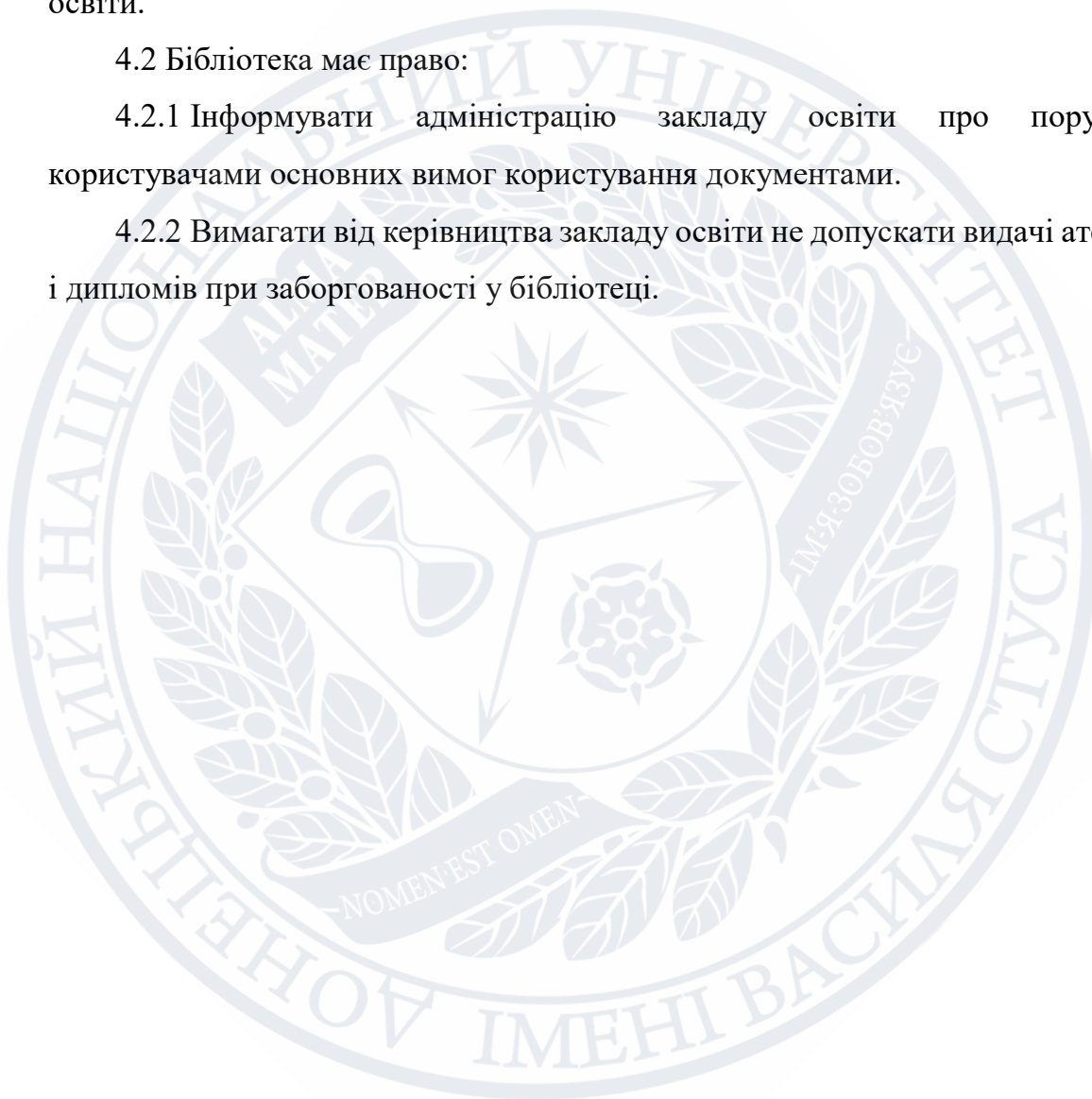
5.1.4 Проводити на початку навчального року перереєстрацію користувачів.

5.1.5 Забезпечувати режим роботи бібліотеки згідно з вимогами закладу освіти.

4.2 Бібліотека має право:

4.2.1 Інформувати адміністрацію закладу освіти про порушення користувачами основних вимог користування документами.

4.2.2 Вимагати від керівництва закладу освіти не допускати видачі атестатів і дипломів при заборгованості у бібліотеці.

ДОДАТОК В

QR-код бібліотеки Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж Національного університету харчових технологій»

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА

(проскануйте QR код та отримайте доступ до
електронних підручників)